

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 765725/1

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב מיכאל עמוס – אב"ד, הרב שניאור פרדס, הרב אריאל ינאי

המבקשים: פלוני ופלונית

הנדון: היתר לשאת אישה על אשתו

פסק דין

הופיעו לפנינו הבעל והאשה ושניהם מבקשים פה אחד להתיר לבעל לשאת אשה שנייה מבלי שהם יתגרשו.

הצדדים נשואים כעשרים ושש שנים בלא ילדים. לדעתם, האשה ניסתה כל מה שאפשר לעשות ועברה "עינויים רבים". לדבריה "עשיתי ניתוחים, עשיתי הפריות מבחנה פולשנית". לדברי הבעל:

"לאשתי יש מחיצה בתוך הרחם וזה גורם שההריון לא מתפתח. אכן היה הריון אחד בטיפול שעשינו ושילמנו כ-9,000 ש"ח והריון זה נפל אחרי שלושה חדשים. היינו אצל ארגון "בונה עולם" והפנו אותנו לפרופ'. אשתי מפחדת מטיפולים נוספים. יש לה פחד מכריתות. אשתי בת 43. אני ממוצא תימני ואשת טוניסאית. אשתי לא מוכנה לעשות עוד ניסיון של טיפול על ידי הרדמה. בזמנו ביקשתי מאשתי שאני אנשא לאשה שנייה והיא לא הסכימה. אולם עתה היא מסכימה."

מנגד, האשה טוענת:

"אני עייפתי ואני סחוטה. ועכשיו אני מסכימה שהוא יישא אשה שנייה ואנחנו לא נתגרש."

לשאלת בית הדין מדוע לא תנסה טיפול עוד פעם אחת, ענתה האשה:

"אני עשיתי כבר כמה ניסיונות, ואחד עשיתי בבית החולים "הדסה עין כרם" בהרדמה אצל פרופ' יפה ושמו לי הרדמה וכמעט הלכתי (נתעוררתי אחרי זמן רב). אני עברתי עשרים ושש שנים של צער ושל טיפולים, שבעה מדורי גהנום, הייתי פעמיים בהריון אחרי ניתוח שעשו, נפתחה המחיצה ברחם והתינוק נולד לשתי מחיצות ומת. אינכם יכולים לשפוט אותי, אני מגיל עשרים נלחמת, אני רוצה שבעלי יינשא כדת משה וישראל ואני יודעת שיש לו מוסר גדול."

בית הדין הסביר לאשה את משמעות הסכמתה ובקשתה והסביר לה כי היא לא תהא גדולה מאברהם אבינו ושרה אמנו, כיכול אחרי שהאשה השנייה תיכנס להריון יגדל ערכה בפני בעלה, ואל לה להכניס צרה לבית. זה נגד טבעו של עולם ואז תרצה להתגרש.

על כך ענתה האשה:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"תן להקב"ה לנהל את החיים שלי ואני מוכנה לכול, אני רוצה לתת לבעלי את השמחה שיהיה לו בן."

בית הדין שאל:

"אם אתם אוהבים ולא רוצים להתגרש מדוע לא תאמצו ילד, זו מצוה רבה. הט"ז כותב שזה חשוב כבנו."

על כך ענתה האשה: "בעלי לא רוצה אימוץ. הוא רוצה דוקא בן מזרעו."

ובהמשך:

"הבעל: אני רואה באימוץ ילד כילד שלי. אני רוצה להביא ילד לעולם וזה מחובתי. אני היום בן 52 ואשתי בת 43. אני אוהב את אשתי ואיני יכול לגרשה, וגם היא לא רוצה להתגרש והיא עשתה הכול בשביל שיהיה לי ילד (ולא הלך).

בית הדין: אתה יודע מה זה להכניס צרה לבית?

בעל: סיכמתי שהשנייה תגור בעיר אחרת. שבוע אהיה שם ושבוע עם אשתי. אני אדם פחדן ואם אשתי לא היתה דוחפת אותי לא הייתי עושה זאת. היינו אצל משפחה כזאת והתרשמנו שאפשר לחיות כך ואח"כ לשתי הנשים נולדו ילדים.

בית הדין: הנידון שלך שונה. אשתך לא מוכנה לנסות. שם לשתי הנשים נולדו ילדים. אתה הולך נגד הטבע.

הבעל: אני יודע שזו צרה. אבל אני מוכן לעשות הכול בשביל בן אחד שיהיה לי.

האשה: אני אהיה מרוצה שיהיה לו עשרה ילדים, אני אעזור לו בילדים שלו, אני גם עכשיו מחפשת לו אשה, ואם לא תתירו לו הוא יעשה זאת בצורה לא חוקית.

בעל: אין אנו מאיימים. ניסנו עשרים ושש שנים, אם היינו רוצים להתגרש היינו עושים זאת לפני עשרים ושש שנים."

הצדדים הגישו את כל המסמכים הרפואיים המעידים על כל הטיפולים והניתוחים שעשתה האשה.

(א) דינא דתלמודא

בגמ' (יבמות דף סה) נכתב:

"רבא אמר נושא אדם כמה נשים על אשתו והוא דאית ליה למיזיניה."

ושם פליג רבי אמי עליו וס"ל דכל הנושא אשה על אשתו, יוציא ויתן כתובה.

ובגמ' (דף מד.) אסיקנא דהיכא דאפשר למיקם בסיפוקיהו, שרי אפילו יותר מארבע, אלא משום עצה טובה קמ"ל. ארבע אין טפי לא כי היכי דנמשיה עונה בחודש.

וכן פסקו הרי"ף, הרא"ש והרמב"ם בהלכות אישות (פי"ד ה"ג).

בש"ע אבה"ע (סי' ט) ז"ל:

"נושא אדם כמה נשים והוא דאפשר למיקם בסיפוקיהו. ומכל מקום נתנו חכמים עצה טובה שלא ישא אדם יותר מארבע נשים כדי שיגיע לכל אחת

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עונה בחודש. ובמקום שנהגו שלא לישא אלא אשה אחת, אינו רשאי לישא אשה אחרת על אשתו."

וכן פסק (סי' עו סע' ז') וז"ל:

"נושא אדם כמה נשים אפילו מאה, בין בבית אחת בין בזו אחר זו, ואין אשתו יכולה לעכב והוא שיהיה יכול ליתן שאר, כסות ועונה כראוי לכל אחת ואחת, ואינו יכול לכוף אותן לדור בחצר אחת אלא כל אחת לעצמה.. צו חכמים שלא ישא אדם יותר על ארבע נשים אעפ"י שיש לו ממון הרבה כדי שתגיע להן עונה פעם אחת בחודש."

ובח"מ (ס"י י"ג) נסתפק אם האיסור הוא מצד האשה שהיא יכולה למחות בידו מאחר שאין יכול לקיים לה שאר, כסות ועונה, או נימא דאף אם היא מתרצית לו ונותנת לו רשות לישא אחרת, ביה"ד יכול למחות בידו שלא לשאת אם אינו יכול לספק להם שאר, כסות ועונה.

ומסיק מדברי הרמב"ם (פרק י"ד הל' ג') משמע דתלוי ברצון הנשים, וכן משמע מתשובת ריב"ש (סי' צ"א).

ומקרא מלא הוא בישעיה ד': "והחזיקו שבע נשים באיש אחד ביום ההוא לאמר לחמנו נאכל ושמלותינו נלבש רק יקרא שמך עלינו אסוף חרפתנו". וכל דבר שבממון קיים. עכת"ד הח"מ.

ובהגהות "מעשה נסים" על ש"ע כתב בדפוס דיקא דינא ליתא לתיבא ועונה (בדבר הח"מ).

ונראה דכן עיקר שהרי סיים הח"מ דכל דבר שבממון קיים, משמע דאיירי רק בשאר וכסות יכולה למחול, אבל עונה אינה יכולה למחול. עכ"ד.

ונ"ל דשיטה זו דלא גורסת עונה ס"ל כשיטת ר"ת בתוספות כתובות דס"ל דלא ניתן למחול על עונה משום דהרי ידעו צער דגופה ועל צער הגוף לא ניתן למחול.

ועיין בב"ש (סי' א' סע' קטן י"ח) שכתב כדברי הח"מ, אלא שכתב "דביבמה דאפילו היא מוחלת לו מכל מקום מוטל על בית הדין ליתן לה עצה טובה שלא תנשא לו..."

יוצא דבמקום דיכול לקיים לכל הנשים שאר, כסות ועונה, רשאי לשאת אף ארבע נשים בלא רשותה. ובמקום שהאשה מוחלת לו גם כן רשאי לשאת, אע"פ שאינו יכול לקיים שארה וכסותה. אולם עונה דהוי צערא דגופא שאין מחילתה מועילה בזה, חייב לקיים.

ב) איסור לשאת אשה על אשתו האידנא

הנה כל מ"ש הוא מדינא דגמ' אולם היום בארץ ישראל יש איסור לשאת אשה על אשתו ולזה שלשה טעמים:

חדא – בגלל חרם רבנו גרשום.

שנית – מנהג המקום.

שלישית – מצד שבועה שנשבע.

הדין בחרם דרבנו גרשום

וכתב בב"י דב"נימוקי יוסף" כתב בשם הריטב"א כי בתוספות כתבו כי רבנו גרשום החרים על הנושא אשה על אשתו וחייבין לכוף על החרם שלו, אבל ביבמה לא החרים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

וברשב"א בתשובה (חלק ג' סי' תמו) כתב מן הדומה שלא תיקן ר"ג בכל מקום שאם כן אפילו נשים שאדם חייב לגרשן ואפילו בשב ואל תעשה כאשה ששהתה עם בעלה עשר שנים ולא ילדה, סבור אני שלא תיקן בזה הרב וז"ל:

"ומכל מקום בין תיקן בין לא תיקן, אותה תקנה לא פשטה בכל גבולותינו ולא בגבולות פרובונציה הסמוכה לצרפת, לא שמענו שפשטה. ומעשים במקומותינו בתלמידי חכמים ואנשי מעשה שנשאו אשה על נשותיהם ואחרים רבים ולא חשש בזה שום אדם בדבר זה מעולם". עכ"ל.

ובמהרי"ק (שורש קא) כתב בשם הרשב"א שלא תיקן ר"ג אלא עד סוף האלף החמישי.

תוקף החרם

במהרי"ק (שורש קכד) כתב שראוי להחמיר גם בחדר"ג דנישואין כדין תורה ואם כן הרי ספיקו לחומרא.

אולם הר"ן בתשובה (סי' מח) דן על אנשים שנשבעו זה לזה לנסוע יחדיו לארץ ישראל, אולם לא איסתעיא מילתא לאחד מהם משום שאשתו לא רצתה לילך עמו והוא אינו רוצה לגרשה בעל כורחה וטעמו עמו. ורצה לבטל את שבועתו ופסק לו הר"ן דאפילו באיסור דרבנן קימלן דדחי דאורייתא בשב ואל תעשה. ואם כן כ"ש מפני היכא דאיכא חדר"ג לגרשה בעל כורחה שאין צריך אפילו התרה מפני שהאי חרם דחי לה לשבועתו דחו.

וכתב ב"נודע ביהודה" (סי' עז) להוכיח מדברי הר"ן שכתב דאפילו באיסור דרבנן קימלן דדחי דאורייתא... ש"מ דס"ל דדין חדר"ג הוא כעין דאורייתא.

אולם ה"נודע ביהודה" חזר בו (בח"ד תנינא סי' קמו) וכתב:

"ועתה נתתי ליבי אף שחרם אינו מדרבנן והוא יותר מכך, מכל מקום אינו מדאורייתא אלא דברי קבלה הוא וספיקו להקל". עכ"ל.

אולם המרדכי כתב:

"דחדר"ג הוא משום דררא דקטטה ולא משום דררא דאיסורא ולפיכך אזלינן בו בספיקו לקולא."

וכן דעת ה"דרכי משה" והב"ש (סי' א' ס"ק כא) כתב וז"ל:

"הטעם מבואר בהגהות מרדכי דכתובות (סי' רצא) משום קטטה תיקן ולא משום דררא דאיסורא."

וכתב ב"דרכי משה" (ס"ק י') נפקא מינה מזה היכא דאיכא פלוגתא בתקנתא המיקל לא הפסיד כיוון דליכא חשש איסור גם כתב עכשיו אחר אלף החמישי ובו כלה הזמן הזה. ומכאן ואילך אינו אלא מנהג שנהגו להחמיר ואין אתה רשאי להתיר בפניהם ולכן במקום ספיקא מעמידים על דין תורה.

ומרן (סי' א' סע' י') פסק:

"רבנו גרשום החריס על הנושא אשה על אשתו. אבל ביבמה לא החריס וכן בארוסה. ולא פשטה תקנתו בכל הארצות ולא החריס אלא עד סוף האלף החמישי..."

אולם רמ"א כתב:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ודוקא במקום שידוע שלא פשטה תקנתו אבל מן הסתם נוהג בכל מקום... ומכל מקום בכל מדינות אלו התקנה והמנהג במקומו עומד ואין נושאין שתי נשים וכופין בחרמות ונידויים מי שעובר ושנושא שתי נשים לגרש אחת מהן. ויש אומרים שבזמן הזה אין לכוף מי שעבר חרם רבנו גרשום מאחר שכבר נשלם האלף החמישי ואין נוהגין כן."

ואם כן בנידון דידן שהבעל תימני והאשה תוניסאית, שהם הולכים כדעת מרן, אם כן לדעת מרן לא חל עליהם חדר"ג. מה גם שבארצותיהם לא קיבלו ולא נהגו חדר"ג כמ"ש מרן.

אולם כל זה עדיין יש לעיין שהרי מרן פסק (סי' א' סע' י"א) בשם תשובת הרא"ש (כלל מג סי' ז') שטוב לעשות תקנה בחרמות ונידויים כל מי שישא אשה על אשתו.

וכן כתב ב"נימוקי יוסף" (יבמות י"ד ע"א) את דעת הריטב"א בשם רבותיו דבמקום שנהגו שלא לשאת ב' נשים אינו רשאי לישא אשה אחרת על אשתו, דאומדנא דמוכח הוא שנישאת על דעת שלא ישא אחרת עליה, והוי ליה כחמור אינו רשאי לעשות גמל, דעל דעת חמור נישאת לו. ע"כ.

ואם כן המנהג בארץ ישראל שלא לשאת אשה על אשתו וכן היא תקנת הרבנות הראשית לישראל וכן יש כתובות שגם כן כתוב בהם שלא ישא אשה על אשתו.

דין במקום דהוי מצוה

הנה אחרי העיון בנידון דידן יש להתיר, וזאת מאחר והמבקש לא קיים מצות פריה ורביה ובמקום דחוי מצוה לא שייך לומר מנהג ואף רבנו גרשום לא גזר בכי האי גוונא.

הנה בשו"ת יביע אומר (חלק ז' סי' ב') כתב בשם מרן הב"י בתשובה (הל' כתובות סימן י"ד) בשם רבנו אליהו מזרחי (סי' י"ד) שאפילו רגמ"ה לא גזר שלא לישא שתי נשים במקום ביטול מצות פריה ורביה. והוסיף שם וכתב שאין ראיה לסתור דבר זה ממ"ש הר"ן בתשובה להחמיר בתקנת רגמ"ה אף שהיה אחר האלף החמישי כי אין ספק שאילו היה רואה תשובת הרשב"א שסמך על זה להקל הלכה למעשה אף הוא היה סומך על זה. וכמו שעשה כן הגאון מהר"י קולון ותא חזי מאן גברא רבא קא מסהיד עליה הוא מהרי"י קולון אף שהיה מרבני צרפת הסמוכה לעיר אשכנז. ונראה מדבריו שסומך על שמועתו של הרשב"א שלא גזר אלא עד סוף האלף החמישי ומסכים עמו בזה. ואע"פ שעד היום נוהגים האשכנזים שלא לישא שתי נשים ואומרים שהם נמנעים מפני חדר"ג ז"ל שמנהג אבותיהם בידיהם ומרגלא בפומיהו אבל באמת דלאו שייכא בזמן הזה חשש תקנת רגמ"ה. עכת"ד הב"י. והמשיך וכתב:

"ודלא כמהר"י מינץ שכתב שלא התירו במקום מצוה אלא רק כגון יבום שאדרבא מצות פרו ורבו עדיפא מיניה שהיא מצוה כללית ונוהגת בכל אדם וסקולה כמצות תלמוד תורה... ועוד שהפליגו חכמים [יבמות סג:] ואמרו שכל המונע עצמו מפריה ורביה הרי הוא כשופך דמים וגורם לשכינה שתסתלק מישראל. ואף מהרש"ך חלק ב' סימן לו' כתב שאפילו לפי תקנת רגמ"ה אם לא קיים פו"ר רשאי לישא אשה אחרת עליה. ואף שרמ"א הביא שתי דעות בזה וז"ל וכל מקום שיש דחוי מצוה כגון ששהה עשר שנים ולא ילדה לא גזר רגמ"ה אמנם יש חולקין, וס"ל דחדר"ג נוהג אפילו במקום מצוה הנה בכל כיוצא בזה קימלן כסתם כמ"ש הפרי מגדים בכללי הוראה בתחילת ש"ע יורה דעה וכתב הגאון רבי אלחנן בשו"ת עין יצחק ח"ב [אבה"ע סימן כז'] שכל ששהתה עשר שנים ולא ילדה יש להתיר לבעל לישא אשה אחרת עליה ואף שהרמ"א הביא בהגה מחלוקת בזה מ"מ הרי הכולל ידוע שבכל כה"ג העיקר כסתם וכיון שסתם בדעה הראשונה שלא גזר במקום מצוה הכי נקטינן ושוב ראיתי בהגהת מרדכי ביבמות [אות קיג] שכתב בתשובה דאשה

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ששהתה עשר שנים ולא ילדה אם לא ירצה לגרש כפינן ליה משום מצות פריה ורביה דכל כמה דאגידה ביה לא נסיב אחריתי דאמר רב יהודה אמר רב אין מעשים אלא לפסולות א"ר תחליפא בר אבימי אפילו נשא ושהה עשר שנים ולא ילדה מעשינן ליה לאפיקה וכי נפקא שקלא כתובה.

מוכח מדברי רבנו גרשום עצמו דבמקום דהוי מצוה כופין לגרש ואפשר שודאי מתרים לו לישא אשה אחרת שהרי כתב בתחילת דבריו דכל דאגידה ביה, לא נסיב כלומר מדוע הוצרך לכתוב שכופין לגרש בגלל שכל זמן שלא גירש לא נותנים לו אשה אחרת משמע שאם נותנים לו אשה אחרת תו א"צ לכופ אותה לגרש שהרי יכול לקיים מצות פרו ורבו עם האשה השנייה שנשא.

ושב ראיתי לגאון מרן רבנו עובדיה יוסף בשו"ת יביע אומר (ח"ז אבה"ע סי' ב') שכתב בשם הגאון רבי חיים פלאג'י (שו"ת חיים ושלום ח"ב סי' טז) שנשאל אודות ראובן ששהא עם אשתו יותר מעשרים שנה ולא זכה להיבנות ממנה ונתנה לו רשות לישא אחרת עליה וגם ביה"ד נותנים לו רשות אי מהני רשותה ורשות ביה"ד לישא אשה אחרת עליה והשיב כבר כתבתי ב"חיים והשלום" (ח"א סימן כו) באחד שרצה לעלות לארץ ישראל והאשה לא רצתה לעלות לארץ ישראל ונתנה לו רשות לישא אשה אחרת וכתבתי שיש בזה ארבעה ספקות שמא אין חרם רגמ"ה נוהג במקומנו ושמא לא גזר רגמ"ה אלא עד סוף האלף החמישי ושמא לא גזר אם נתנה לו האשה רשות ושמא במקום מצוה לא גזר וכל שיש ארבעה ספיקות להקל יש להתיר בשופי, ומכל מקום ראו ראיתי לרבנים דמתא אשר קדמוני כי מעולם לא רצו לתת התיר לישא אשה אחרת ואפילו ברשות האשה הראשונה מחמת גדר וס"ג שכל מי שלא זכה להבנות יבא לבקש לאשה אחרת ויביאו לידי קטטה הנה כי אם במקום אשר ונשאלתי מהם שאלה זו אין עוד אדם אחר כמוהו, שיבקש לישא אחרת מאיזה סיבה אזי יש לביה"ד לתת לו רשות הלא"ה אין לביה"ד לתת לו אשות, א"כ יש טעם נוסף מחוץ כגון שנולד בה מום שנסמית או חולי המונע מלשמש, והרב יביע אומר דחה דבריו, וכתב עליו כי הפריז על המצוה וגדש השאה להחמיר בארבע ספיקות בשביל גזירה חדשה דשמא יבואו גם אחרים שלא זכו להבנות לבקש התיר נשואין ומאי כולי האי אם באמת מגיע להם התיר נשואין מן הדין למה לא ינתן להם התיר שחומרא הבאה לידי קולא שמונע מהם מצות פריה ורביה שהיא מצוה רבה. עכתו"ד.

ובנידון דידן הרי מדובר לא רק שהם לא נפקדו עשרים ושש שנה והם עשו כל הטיפולים הרי הרופאים אומרים שאשה זו מחמת שתוך הרחם נעשית לה מחיצה שמונעת התפתחות העובר ויוצא מת וזולתו עשית ניתוח זה לא תוכל כלל להוליד. והאשה בפנינו אמרה שעשתה פעם אחת ניתוח זה וכמעט שבקה חיים בגלל ההרדמה שנעשתה לה, וביה"ד ניסה לשכנע אותה לנסות בשנית ולעשות ניתוח זה אמרה האשה אחר שפעם אחת עשתה וכמעט שבקה חיים הרי לעולם היא לא תעשה, לא נסיון ולא ניתוח כזה, ומספיק סבלא עשרים ושש שנה. א"כ אשה זו יש בה מום בתוך הרחם אשר מונע הולדה ומונעת עצמה לטפל בזה בגלל שזה כרוך בפקוח נפש וכמו שקרה לה פעם אחת, ושוב לעולם לא תכניס עצמה לפיקוח נפש זה. א"כ גם לשיטת רבי חיים פלאג'י יודה דבנדון דידן שאין לך מום גדול מזה שמונע ממנו ולד.

אי מהני רצון האשה

הנה בנידון דידן האשה באה עם בעלה ומבקשת בכל לשון של בקשה שיתירו לבעלה לשאת אשה שנייה לקיים פו"ר וכי שניהם אוהבים ולא רוצים להתגרש לכן היא מסכימה ומוחלת לו לשאת אשה שנייה וא"כ יש לצרף זה כדי להתיר לו לשא אשה אחרת.

הנה בתיק זה ראיתי להביא מ"ש מו"ר רבנו יוסף כהן זצ"ל מ"ש עמי בשעורים שלו [ועתה נתפרסמו בספרו דברי יוסף סימן ב'] כתב הר"ן בתשובה [סוף סימן מ"ח] – דיש להסתפק בנידון

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

חדר"ג שלא לישא שתי נשים וז"ל אבל מדעת האשה יש לדון שאפילו היתר א"צ שכיון שחרם זה לתקנת האשה נעשה והיא אומרת אי אפשר בתקנת חכמים כגון זה שומעין לה וא"צ היתר והיא ליה כאותה ששנינו בנדרים דף כ"ד כלום אמרת אלא מפני כבודי, אלא שאני מפקפק בזה כי שמא חרם זה לא לתקנת הנשים בלבד ונעשה אלא אף לתקנת האנשים כדי שלא יכניסו מריבה לתוך ביתם, ולא עוד אלא אפילו נאמר שלתקנת האשה בלבד נעשה, אפשר שרגמ"ה חשש מתוך שהנשים כפופות לבעליהן אם יספיק נתינת רשות שלה או להתיר החרם מדעתה שמא יקניטנה בעלה עד שתרצה ולפיכך איני מכניס עצמו בנדון זה עכ"ל הר"ן.

היוצא מדברי הר"ן שרצון האשה היה מועיל מטעם דאי אפשר בתקנת חכמים אם לא היו שני הטעמים שכתב האחד מטעם שתקנת ר"ג היא לאיש ולאשה שלא יהיה קטטה, והטעם השני שמא יקניטנה בעלה עד שתרצה שישא שנייה ועפ"ז ישב לכאורה סתירה שיש בדברי הב"ש, שהרי הב"ש בשם הדרכי משה (סק"ח) כתב דבמקום שנהגו מהני רצוי שלה, אבל משום חדר"ג לא מהני רצוי שלה.

והקשה בדברי יוסף דלכאורה דברי הב"ש סותרים ממ"ש בסימן קט"ו ס"ך ז' דאם תשבע היא על איזה דבר עשתה שאם תעשה עוד מחויבת לקבל גט ממנו ועברה על השבועה, [אז] השבועה חלה על החדר"ג, דהחדר"ג לטובתה שלא יגרשנה בעל כורחה והיא יכולה למחול, ומישב דע"פ שני הטעמים הראשון דחדר"ג הוי לטובת שניהם גם בנשבעה זה לא לטובת שניהם הטעם השני שמא יקניטנה ג"כ לא שייך שם כי בנשבעה היא יזמה את המחילה ע"י השבועה וכיון שלא שייכים שני טעמים אלו שם מהני מחילה שם. ובמקום שבאיסור לישא אשה על אשתו הוא מחמת שבועה אז לטעם זה לטובת שניהם לא שייך טעם זה כיון שאין המניעה משום התקנה אלא שבעצמו שויה עלי איסורא וגם לטעם השני שמא יקניטנה בעלה ג"כ לא שייך בשבועה כיון שהוא עצמו מביא עליה את האיסור.

ועוד כתב שם דמה דמשמע מדברי הר"ן, שגם בחדר"ג שייך לומר אי אפשר בתקנת חכמים יש שפקפקו בזה דיש סברא לומר דלא מצינו אי אפשר בתקנת חכמים רק במה שתיקנו חכמים לענין ממון, אבל לא לענין איסורא במה שגזרו בתורת איסור ולענין אי רצוי מבטל השבועה הביא שם בהגהת רעק"א על הביש שציין ל"מחנה אפרים" הלכות שבועות (סי' י) שדן באשה שבעלה נשבע לה שלא לישא אחרת עליה ואח"כ נתנה רשות לבעלה לישא אשה עליה שהיו רוצים להתיר לו בלא התרת חכם עפ"י דברי הרשב"א שכתב דמתניתין דכשקתני הרי זה יכול להתיר נדרו שלא עפ"י חכם שיאמר לו הריני כאילו התקבלתי ומחזורתיך דאפוכי מטרטא למא לי אבל בביטול מעשה לא שייך לומר הכי ומסיק ב"מחנה אפרים" דזה תלוי כמנהג המקום. דע"כ לא צידד מהריב"ל דאפשר דברשותה סגי כי אם איכא מנהג דברשותה סגי דאז הוי כאילו פירש כשעת השבועה אם לא ברשות האשה.

הדין במקום שנשבע

והנה בכתובה כתוב בזו הלשון "וקנינא מיד החתן הנ"ל בקנין גמור ושלם על כל הנזכר למעלה וגם נשבע שבועה חמורה בתקיעת כף על דעת במקום ברוך הוא ועל דעת הנשבעים באמת לאשר ולקיים כל הכתוב בשטר כתובה זו ובין התנאים כתוב שם שלא יקדש שום אשה אחרת עליה כי אם ברשות ביה"ד וא"כ אף שליכא חדר"ג מ"מ איכא שבועה.

ובאוצר הפוסקים הביא מחלוקת המבי"ט (ח"ב סי' רכב) דס"ל דמהני בזה מחילתה וא"צ אף התרת חכם אולם בספר חיים ושלום (ח"א סי' ה) העלה דאמנם מהני מחילתה כדי להתיר לו אשה אחרת מ"מ צריך התרה לשבועתו ע"י חכם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין שו"ת יביע אמר חלק ד' סימן ב' שהביא מחלוקת הפוסקים בזה וכן מחלוקת אי שבועה זו דינה כדין שבועה חמורה כיון שאומר על דעת המקום או לא הוי שבועה חמורה, מאחר שאינה שבועה בשם. ומ"מ מסיק שמנהג בתי הדין בירושלים שבשעות מתן פסק דין הסופי להתיר לבעל לישא אשה אחרת על אשתו עושים לו התרה לאחר שפותחים לו פתח לאמר שאילו ידע שלא יזכה להבנות ממנה גם לאחר עשר שנים לא היה נשבע והוא אומר כן, ואח"כ מתירים לו השבועה, וכן ראוי לנהוג אפילו אם האשה מסכימה ומרשה לו לישא אשה אחרת עליה וחותרת על כך בבית הדין אעפ"כ עושין לו התרה לצאת ידי כל ספק,

וכמו שכתב "הכנסת הגדולה":

"ומה גם שיש לחוש דשמא הסכמת האשה באה מתוך לחץ ואונס של בעלה ואולי גם הוא מאיים עליה בינו לבינה, ומחייבה שתבוא לביה"ד להצהיר בפניהם על הסכמתה..."

ועיין בשו"ת יביע אומר ח"ח (חאבה"ע סי' ב) מ"ש בשם הגאון החתם סופר [סימן ג'] שהרבנים המחמירים בחדר"ג רבים חללים הפילה.

ועיין ביד בספר בית יוסף חדש [ירושלים תרל"פ] מהגאון ר' עקיבא שכתב בשם בעל "פאת השלחן" רבי ישראל משקלוב שאמר בשם הגר"א זצ"ל שאילו היה עולה הדבר בידו, היה מוכן לבטל תורה ותפלה ולכתת רגליו מעיר לעיר וממדינה למדינה, להשפיע על רבני המקום לבטל לגמרי חרם רגמ"ה שלא לישא שתי נשים.

וכ"כ בספר תולדות הגר"א מאת רבי בצלאל לנדאו (עמוד ק"ז) שהביא נוסח מכתב שכתב הרה"ג רבי שמואל העליה מצפת כיום יד' טבת תרל"ו אל הרה"ג רבי עקיבא יוסף שלזינגר הנ"ל וז"ל "הנני מעיד עלי שמים וארץ כי כמה פעמים שמעתי מהגאון החסיד רבי ישראל משקלוב זצ"ל מחבר ספר "פאת השלחן" ששמע מפי הגאון החסיד האמיתי רבנו אליהו מוילנא זיע"א, כי אילו הרב עולה הדבר בידו, היה הרב מכטל תורה ותפילה ומסתובב מעיר לעיר ממדינה למדינה לבטל חדר"ג בענין לבטל לשאת שתי נשים, כי ע"י ביטול החרם תהיה התקרבות הגאולה וגם להשפיע שם שהכוהנים ישאר כפופים לדרך ברכת כהנים כל יום עכ"ל.

סוף דבר מאחר ומרן רבנו עובדיה יוסף התיר בענין זה בשלש תשובות ואיכא אילן גדול לסמוך עליו, ומדובר בזוג מעדות ספרד שנשואים כעשרים ושש שנים ועשו כל טיפולים על מנת שיבנו ולא עלתה בידם והאשה אינה מוכנה לנסות עוד שום טיפול או ניתוח כי כבר פעם אחת בניתוח נכנסה למצב פקוח נפש, וספקתי מספק עשרים ושש שנה כלשונה. ומאחר והבעל לא קיים מצוות פרה ורביה. וכן האשה מסכימה לו לשאת אשה שנייה [וזאת גם לאחר שביה"ד הסביר לה את משמעותו של צעד זה] אחר שביה"ד יתירו לו את שבועתו יהא רשאי לשאת אשה שנייה על אשתו.

פסק דין טעון את הסכמתו של מרן הראש"ל הרב הראשי לישראל הרב שלמה עמאר שליט"א. הגלענ"ד כתבתי וצור יצילני משגיאות אמן.

הרב מיכאל עמוס – אב"ד

אנו מצטרפים לפסק דינו המנומק של כב' האב"ד הגאון רבי מיכאל עמוס שליט"א.

אריאל ינאי

שניאור פרדס

נפסק כאמור.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ניתן ביום כ"ה בתשרי התשע"א (03/10/2010).

הרב אריאל ינאי

הרב שניאור פרדס

הרב מיכאל עמוס – אב"ד

החלטה

ביה"ד הרבני האזורי בנתניה נתן פסיקה להיתר נישואין בתאריך כ"ה בתשרי התשע"א, למר פלוני לשאת אשה על אשתו מרת פלונית.

פסק דין זה היה לעינו של כב' נשיא ביה"ד הגדול שליט"א (רצו"ב).

בתאריך כ"ב בטבת התשע"א הופנה מכתבו של מרן הראש"ל שליט"א שבו נכתב:

"כי לאחר עיון בתיק ובפסק הדין טרם אתן אישורי העקרוני למתן פסק דין, אני מבקש מביה"ד שיחתימו את הבעל על התחייבות ברורה שידאג לבית נפרד לאשתו הנוכחית.

שיחייבו במזונות כפי ראות עיניהם.

לא יינתן היתר בפועל עד שיבוצעו התחייבות אלו כראוי ולאחר מכן יינתן אישור לפסק הדין." ע"כ.

ביה"ד זימן את הצדדים ולאחר שמיעת הצדדים ובהסכמתם הוציא בית הדין החלטות כדלקמן:

(א) מוצא בזה צו למדור ספציפי בלא הגבלת זמן על הדירה שברחוב [...] לטובת האשה הגב' פלונית.

(ב) הבעל מר פלוני מתחייב בעבור מזונות אשתו הגב' פלונית סך של 2,000 ₪, מיום שהאישה תגיש תביעה למזונותיה.

(ג) להבטחת תשלום המזונות, הבעל יפקיד ייפוי כוח בלתי חוזר על זכויותיו במחצית הדירה לטובת הגב' פלונית.

ולהסכמות אילו ניתן תוקף של פסק דין.

מצ"ב ההסכם מתאריך ז' באדר ב' התשע"א, יפויי הכוח, ופסק דין העקרוני.

אנו נמתין להחלטתו הסופית של כב' הראש"ל שליט"א ולאחר מכן ביה"ד יעשה התרת שבועה.

ניתן ביום כ"ב באדר ב' התשע"א (28/03/2011).

הרב אריאל ינאי

הרב שניאור פרדס

הרב מיכאל עמוס – אב"ד

החלטה

בתאריך כ"ה בתשרי התשע"א הוצא על ידנו פסק דין עם נימוקים להיתר נישואין לבני הזוג פלוני ופלונית.

בסוף פסק דיננו כתבנו:

"מאחר ומרן רבנו עובדיה יוסף התיר בענין זה בשלוש תשובות ואיכא אילן גדול לסמוך עליו, ומדובר בזוג מעדות ספרד שנשואים כעשרים ושש שנים ועשו כל טפולים על מנת שיבנו ולא עלתה בידם והאשה אינה מוכנה לנסות

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עוד שום טיפול או ניתוח כי כבר פעם אחת בניתוח נכנסה למצב פקוח נפש, וניסתי מספיק עשרים ושש שנה כלשונה. ומאחר והבעל לא קיים מצוות פריה ורביה. וכן האשה מסכימה לו לשאת אשה שנייה [וזאת גם לאחר שביה"ד הסביר לה את משמעותו של צעד זה], אחר שביה"ד יתירו לו את שבועתו יהא רשאי לשאת אשה שנייה על אשתו."

כב' מרן הראש"ל שליט"א נשיא ביה"ד הגדול בתאריך כב' בטבת התשע"א הוציא החלטה וזה לשונה:

"כי לאחר עיון בתיק ובפסק הדין טרם אתן אישורי העקרוני למתן פסק דין, אני מבקש מביה"ד שיחתימו את הבעל על התחייבות ברורה שידאג לבית נפרד לאשתו הנוכחית.

שיחייבו במזונות כפי ראות עיניהם.

לא יינתן היתר בפועל עד שיבוצעו התחייבות אלו כראוי ולאחר מכן יינתן אישור לפסק הדין." ע"כ.

ביה"ד זימן את הצדדים ולאחר שמיעת הצדדים ובהסכמתם הוציא בית הדין החלטות כדלקמן:

מוצא בזה צו למדור ספציפי בלא הגבלת זמן על הדירה שברחוב [...] לטובת האשה הגב' פלונית.

הבעל מר פלוני מתחייב בעבור מזונות אשתו הגב' פלונית סך של 2,000 ₪, מיום שהאשה תגיש תביעה למזונותיה.

להבטחת תשלום המזונות, הבעל יפקיד ייפוי כוח בלתי חוזר על זכויותיו במחצית הדירה לטובת הגב' פלונית.

ולהסכמות אילו ניתן תוקף של פסק דין.

וביה"ד צירף את ההסכם מתאריך ז' באדר ב' התשע"א, יפויי הכוח, ופסק דין העקרוני.

ע"כ ממכתבנו הקודם לכב' נשיא ביה"ד הגדול שליט"א.

בתאריך ח' בניסן התשע"א הוצאה פסק דין מטעם הראש"ל שליט"א לפיה מאשר עקרונית את פסק הדין.

בתאריך כ"ח בניסן התשע"א נעשה היתר שבועה לבעל, ומאחר ובכתובתו נשבע, שלא לשאת אשה על אשתו.

לפיכך ביה"ד מוציא פסיקה סופית:

(א) הבעל מר פלוני רשאי לשאת אשה על אשתו הגב' פלונית.

(ב) היתר זה אינו טעון חתימות ק' רבנים מאחר ומדובר בבני זוג מעדות המזרח.

(ג) מוצא בזה צו למדור ספציפי בלא הגבלת זמן על הדירה שברחוב [...] לטובת האשה הגב' פלונית.

(ד) הבעל מר פלוני מתחייב בעבור מזונות אשתו הגב' פלונית סך של 2,000 ₪, מיום שהאשה תגיש תביעה למזונותיה.

(ה) להבטחת תשלום המזונות, הבעל יפקיד ייפוי כוח בלתי חוזר על זכויותיו במחצית הדירה לטובת הגב' פלונית.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

(ו) הייפוי כח הבלתי חוזר הנ"ל בא בנוסף כתחליף להשלשת הכתובה ששווייה שלשים אלף ש"ח.

(ז) פסק דין יובא לאישור הסופי של כב' מרן הראש"ל הגרש"מ עמאר שליט"א.

ניתן ביום י"ז בסיון התשע"א (19/06/2011).

הרב אריאל ינאי

הרב שניאור פרדס

הרב מיכאל עמוס – אב"ד

פסק דין

לאור פסיקת כב' מרן הראש"ל הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א נשיא בית הדין הגדול, ביה"ד פוסק:

הבעל מר פלוני רשאי לשאת אשה על אשתו הגב' פלונית.

אין לשנות רישום מעמד אישי בהסתמך על פסק דין זה.

ביה"ד מצרף את אישור כב' נשיא ביה"ד הגדול.

ניתן ביום כ"ח בסיון התשע"א (30/06/2011).

הרב אריאל ינאי

הרב שניאור פרדס

הרב מיכאל עמוס – אב"ד